

Når uetiske krav blir stilt

Dette innlegget vil ta for seg det faktum at det ikke finnes tilgjengelig logopedisk kompetanse i alle kommuner og de konsekvenser dette kan føre til.

Vi har hørt om enkelte kommuner v/PPT som har pålagt sine PP-rådgivere å ikke anbefale logopediske tiltak i sin sakkyndige vurdering, med den begrunnelse at det ikke finnes logopeder kommunen. Vi har også hørt om tilfeller der PP-leder har endret den sakkyndige vurderingen ved å stryke i behov for logopedisk hjelp som PP-rådgiveren har anbefalt. La oss håpe at dette er de få unntakene, da dette er en klar uetisk handling.

Men hva kan og vil du gjøre hvis du hører om en slik handling? Hva gjør du?

Mange kommuner sliter for å få tak i en logoped. Noen kommuner gjør en hederlig innsats i å skaffe en, men til tross for iherdige forsøk, lykkes de ikke. På den andre siden er det også enkelte kommuner som unnlater å søke etter logopeder. Det begrunnes med at det ikke er hjemlet i noen lov at kommunen skal tilsette denne yrkesgruppen. Dette gjelder både innen oppvekst og innen helsesektoren. Dette innlegget tar først og fremst for seg oppvekstsektoren og retten til spesialundervisning.

Det er forskjell på å ikke ha logoped i kommunen og det å beskrive et behov for logopedisk spesialpedagogisk kompetanse i tiltak for barn, unge og voksne. Et enkeltvedtak som hjemler rett til spesialundervisning bygger på en sakkyndig vurdering. Derfor er det viktig at denne vurderingen holder høy faglig kvalitet. Det omhandler tross alt et «lite» eller «stort» menneskes muligheter for læring og dermed grunnlaget for et godt liv.

En sakkyndig vurdering utarbeides etter Opplæringslovens § 5-1 Rett til spesialundervisning: Elever som har eller som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til

spesialundervisning (jmf også oppl. § 5-7 som omfatter førskolebarn og § 4-A som omfatter voksne).

Skolen har en handlingsplikt når de har mistanke om at et barn eller en ungdom ikke har nytte av undervisningen, uansett årsak. En rektor har plikt til å behandle en henvendelse. Han kan ikke avvise en slik henvendelse fra undervisningspersonalet. Det samme gjelder en henvendelse til PPT. Selv om PPT organisatorisk og økonomisk hører inn under kommunen/fylkeskommunen, kan ikke PPT instrueres om hva som skal være konklusjonen i de sakkyndige vurderingene. Kommunen/fylkeskommunen kan ikke sette grenser for hvilke tilrådinger og vurderinger PPT kan komme til. PPT skal være en faglig uavhengig instans og skal ikke styres av økonomiske begrensninger og mangel på kapasitet eller kompetanse.

Så hva gjør du da hvis du hører om en leder for PPT, som kanskje ikke har den nødvendige faglige kompetansen selv, som endrer på den sakkyndige vurderingen av årsaker nevnt ovenfor? Kanskje du selv er direkte involvert dersom du er ansatt som saksbehandler ved et PPT-kontor. Du på din side er overbevist om at det er behov for logopedisk kompetanse i det spesialpedagogiske enkeltvedtaket som skal fattes. Bare på den måten kan eleven/brukeren få utbytte av undervisningen.

Jo mer konkret den sakkyndige vurderingen er jo bedre. Opplæringslovens § 5-3 fastsetter krav til momenter som skal utredes, og som det skal gis tilråding om. Det skal presiseres hva slags opplæring som gir et forsvarlig opplæringstilbud. Dette gjelder blant annet behovet for særskilt utstyr, læremidler og kompetanse hos personalet.

I heftet «Spesialundervisning – veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning» (Utdanningsdirektoratet, 2009), presiseres det ytterligere at dersom eleven har behov for, for eksempel logopedhjelp, skal dette nevnes eksplisitt i den sakkyndige

vurderingen. Omfanget av den logopediske hjelpen skal også angis. Det samme gjelder for synspedagogisk hjelp (konferanse fm i Sør-Trøndelag, 2010, konferanse juridisk avdeling i UDir, 2010).

Denne veilederen er spesiell iflg juridisk avdeling i UDir (2010) på den måten at den er noe mer enn en vanlig veileder som en kommune kan velge om de vil følge eller ikke. Prosedyrene som er beskrevet **skal** følges. De er beskrevet i hht hvordan opplæringsloven er å forstå med henblikk på rettigheter til spesialundervisning. Ved en eventuell klage på et vedtak til fylkesmannen, vil han se på om prosedyrene er fulgt og om vedtakene om spesialundervisning er fulgt opp. Er det konkretisert behov for logopedisk hjelp og dette ikke er fulgt opp, vil fylkesmannen stille spørsmål om hva kommunen har gjort for å skaffe slik kompetanse. Dette må kommunen dokumentere. Har de hatt muligheter for å kjøpe tjenester hos privat logoped eller kanskje nabokommunen har en logoped de kan engasjere? Kan de dokumentere at de har lyst ut logopedstilling? Har de gjort alt de kunne for å skaffe slik kompetanse eller har de ikke det?

Dersom du har begrunnet dine tilrådinger godt, inklusiv henvisninger til lovverk og «Veilederen», så er det ingen

tvil om hvor din lojalitet skal ligge, nemlig på elevens, brukerens, klientens side. Vi skal «...arbeide til beste for mennesker som har vansker med tale, språk, språklige symboluttrykk, stemme eller svelging» (NLL, Yrkesetiske retningslinjer, § A.1). Noe annet er uetisk (jmf NLL, yrkesetiske retningslinjer, § A.2).

Men det er ikke alltid så enkelt. Flere paragrafer i våre retningslinjer må vurderes i slike tilfeller. Logopeder MNLL skal også vise varsomhet og unngå uheldige virkninger for klienten (§ C.6) og vi skal samarbeide med andre fagpersoner (§ C.8).

Dersom du er i tvil, kan du også søke hjelp hos oss i Yrkesetisk råd. Vi kan vurdere saken din anonymt og gi deg råd om hva du kan gjøre og vurdere hva eventuelt vi kan gjøre. Det er derfor vi er her!

Trine Lise Dahl
trinelised@gmail.com